

JASENIE

1981

- GEOLOGICKÝ ÚSTAV D. ŠTÚRA, BRATISLAVA
- ÚSTŘEDNÍ ÚSTAV GEOLOGICKÝ, PRAHA
- GEOLOGICKÝ PRIESKUM, N.P., SPIŠSKÁ NOVÁ VES
- PŘÍRODOVEDECKÁ FAKULTA UK, BRATISLAVA
- MIESTNY NÁRODNÝ VÝBOR, JASENIE

súťaž v ryžovaní zlata

JASENIE - NÍZKE TATRY
19. - 21. 6. 1981

GEOLOGICKÝ ÚSTAV DIONÝZA ŠTÚRA V BRATISLAVE

usporiada

II. ročník súťaže v ryžovaní zláta

Súťaž sa koná pod patronátom riaditeľa Slovenského geologického úradu Ing. Jána Kuráňa a predsedu Českého geologického úradu RNDr. Jozefa Pravdu.

usporiadatelia

Geologický ústav Dionýza Štúra, pobočka vedecko-technickej spoločnosti pri Geologickom ústave Dionýza Štúra v Bratislave v spolupráci s Ústredným ústavom geologickým v Prahe, Geologickým prieskumom v Spišskej Novej Vsi, Prírodovedeckou fakultou Univerzity Komenského v Bratislave a Miestnym národným výborom v Jasení.

ORGANIZÁCIA SÚŤAŽE

Doprava na miesto súťaže vlastnými alebo hromadnými dopravnými prostriedkami. Miesto určenia je od konečnej zastávky autobusu v Jasení, približne 1 km.

Ubytovanie účastníkov vo vlastných stanoch na vyhradených priestoroch. Pre 30 účastníkov máme možnosť zaisťiť ubytovanie s polpenziou v chate na Kyslej /4 km od miesta súťaže/.

Stravovanie z vlastných zdrojov, prípadne v blízkych stánkoch Jednoty. Možnosť nákupu potravín v Jasení.

Pre záujemcov exkurzia k pamätníku J. Švermu a Asmolovovej chate, prípadne k minerálnemu prameňu a na haldy z prieskumných prác na W-Au zrudnenie.

PROGRAM

Piatok 19.6. 1981

Príchod a registrácia účastníkov súťaže

Sobota 20.6. 1981

8.00 - 10.00 hod. Prezentácia
11.00 hod. Hlavná súťaž
20.00 hod. Táborák

Nedeľa 21.6. 1981

9.00 hod. Voľná súťaž
11.00 hod. Vyhlásenie výsledkov,
rozdelenie cien,
zakončenie súťaže

Náplň súťaže

V súťaži si môžete overiť svoje schopnosti a zručnosť pri použití tejto najjednoduchšej a najstaršej prospekčnej metódy, ktorou boli v minulosti, ale i v súčasnosti, zistené mnohé významné ložiská.

Hoci dnes používame mnohé moderné metódy na vyhľadávanie ložísk, jednáko je táto prospekčná metóda stále aktuálna a účinná. Používa sa nielen na vyhľadávanie zlata, ale aj iných úžitkových minerálov, napr. kasiteritu, rumelky, minerálov volfrámu, titánu, vzácnych zemín a pod.

Zásady súťaže

Súťaž je určená najmä pre pracovníkov všetkých geologických organizácií, ako aj pre pracovníkov a študentov priemyselných škôl a fakúlt geologických vied, ale privítame aj iných záujemcov.

Podmienky súťaže

Súťažiaci budú rozdelení do dvoch skupín:

Hlavná súťaž

1. výkonnostná skupina /pre odvážnych/
- II. výkonnostná skupina /pre ostatných/

Voľná súťaž

propozície budú dané tesne pred jej začiatkom

Vyhodnotenie

1. Výsledky súťaže bude hodnotiť rozhodcovský zbor podľa času a kvality vyryžovaného materiálu.
2. Vyhodnocovať sa bude súťaž jednotlivcov a v I. výkonnostnej skupine aj súťaž najviac 5-členných družstiev /hodnotia sa výsledky troch najlepších jednotlivcov družstva/.
3. Jednotlivé súťaže budú dotované upomienkovými cenami; najlepšiemu družstvu bude udelená putovná cena.
4. Pre všetky súťaže sa pripúšťa použiť vlastné ryžovacie náradie, prípadne ho poskytnú organizátori.
5. Účastníci súťaže, ktorí preukážu odborné schopnosti a zručnosť v ryžovaní, obdržia diplom.

Prehľad histórie baníctva v okolí Jasenia

Nízkotatranská oblasť bola už v minulosti dobre známa svojimi rudnými výskytmi. Najstaršie banícke práce sú v ťažbe zlatej rudy, ktoré sa začali pravdepodobne rýžovaním. Stopy po rýžovaní zlata nachádzame v údoliach niektorých potokov, napr. Ľupčianky, Bystrej doliny, Bielej vody, Jasenia a ďalších. Od rýžovania sa postupne prešlo k banskému vyhľadávaniu a dobývaniu, o čom sú zachované správy už z 13. storočia. Zlato sa v tejto oblasti vyskytuje v kremenných žilách spolu s antimonitom, pyritom, arzenopyritom a Cu-sulfidmi. Antimónové žily sa začali dobývať, v porovnaní s ostatnými rudami /napr. Cu, Pb, Zn/, omnoho neskôr. Prvá písomná správa o ich dobývaní je z roku 1813. Približne z tej istej doby /A. Zipsler 1817/, sú aj písomné správy o starých baniach na zlato zo Špišglovej doliny. Okrem zlatých a antimonitových rúd boli v tejto oblasti ťažené aj iné rudy, najmä medené, olovenozinkové, sideritové a pyritovo-arzenopyritové, avšak archívne správy o týchto prácach sú veľmi skromné. Zmieňuje sa o nich J. Fichtel, A. Esmarck, F. S. Beudant, B. Cotta, A. Fellenberg, R. Klien a iní.

Intenzívnejšie geologicko-prieskumné práce sa v tejto oblasti začali robiť až po druhej svetovej vojne a to v rámci Západoslovenského rudného prieskumu v päťdesiatych rokoch.

V súčasnosti prebiehajú vyhľadávacie a prieskumné banské práce na W-Au-zrudnenie na lokalite Jasenská Kyslá v dolinách Špišglová, Dve vody a Šifrová.

Z histórie dobývania zlata na Slovensku

Prvé objavy zlata a počiatky jeho dobývania na Slovensku sú najpravdepodobnejšie už z predslovenských dôb, keď naše územie ležalo na periférii starých civilizácií a pochopiteľne lákala vtedajších prospektorov práve svojou inaknosťou. Možno už vtedy bola známa zlatonosnosť väčšiny našich vodných tokov a príslahých náplavov a v rôznej miere aj využívanie pomocou importovanej jednoduchej techniky rýžovania, najmä v susedstve osídlených údolí /v tom čase iste už aj na Dunaji/.

Do akej miery na tieto počiatky nadviazalo nové slovenské obyvateľstvo je tiež nejasné, hoci archeologické práce dokazujú jeho záujem o zlaté šperky a objavujú sa aj dielne na spracovanie zlata. Už z 11. storočia máme doložené slovenské názvy niektorých obcí, dokumentujúce exploataciu zlata /napr. obec Zlatníky/. S postupným prenikaním prospektorov a rýžovaním v dovtedy neprístupných horských oblastiach /11. až 13. storočie/ sa rýchlo doplnil celkový obraz o distribúcii slovenského zlata, ale aj o existencii niektorých iných cenných surovín /napr. rumelky/. Do tohto obdobia patrí iste aj odkrytie našich najznámejších zlatých ťažísk v Kremnici, v okolí Banskej Štiavnice, v Nízkych Tatrách, v Spišsko-gemerskom rudohorí a na východnom Slovensku, pravdepodobne i hlavná etapa dobývania sekundárnych zlatých náplavov /Zlatníky, Malinová, Boca, Kakava nad Rimavicou a inde/. Tieto pozitívne výsledky iste vtedy prispeli aj k popularite Slovenska ako zeme s bohatými surovinovými zdrojmi, láka-

júcej záujemcov z okolitých zemí. Tento prílev cudzieho obyvateľstva, výrazne podporovaný aj panovníkmi, prinášal aj nové, vyspelejšie technické poznatky a urýchlil prechod od primitívneho rýžovania k banskému využitiu primárnych ťažísk zlata.

Celá ďalšia história exploatacie slovenského zlata je poznačená periódami neobvyklého rozmachu, striedajúceho sa s obdobím úpadku. Bol to odraz politických udalostí, na ktoré je mimoriadne citlivé najmä baníctvo s bodovo rozsiahlymi technickými dielami. O rozsahu a vyspelosti exploatacie slovenského zlata svedčí veľa starých prírodných monumentálnych dokumentov /napr. povrchová ťažba Kremnica - Šturec, v Zlatníkoch, Malinovej, rýžovnícke kopčeky na potokoch Nízkych Tatier a inde/, rozsiahle banské diela a na svoju dobu jedinečné hydratechnické zariadenia pre baníctvo.

Celozsvetový vývoj a objavy nových rudných ťažísk v zámorí podstatne znížili význam ťažby zlata na Slovensku v druhej polovici 19. storočia a nepriaznivo ovplyvnili aj ekonomiku jeho exploatacie. Jej dôsledkom bola postupná likvidácia banských prevádzok i s niekoľko storočnou tradíciou. Posledná slovenská výroba bola zastavená v roku 1970 v Kremnici.

Celá doterajšia história ťažby zlata na Slovensku sa opierala o exploataciu rýdzeho zlata, často voľným okom pozorovateľného a len v menšej miere o tzv. zrudnené zlato viazané na iné minerály farebných kovov, strieborných alebo antimónových rúd. Veríme, že terajšie obdobie je iba jedným z bežných nepriaznivých období prechodu z tradičných zlatonosných surovín na netradičné „zrudnené“ zlato, ktoré bolo v minulosti, až na nepatrné výnimky, pre našich predchodcov technologicky nedostupné.

VÍTAZI I. ROČNÍKA SÚTAŽE

OTAVA 1979

POZNÁMKY

Profesionáli

Tomáš Váňa

Amatéri - geologické odbory

Pavel Brhel

Amatéri - ostatné odbory

Ladislav Rek

Ženy

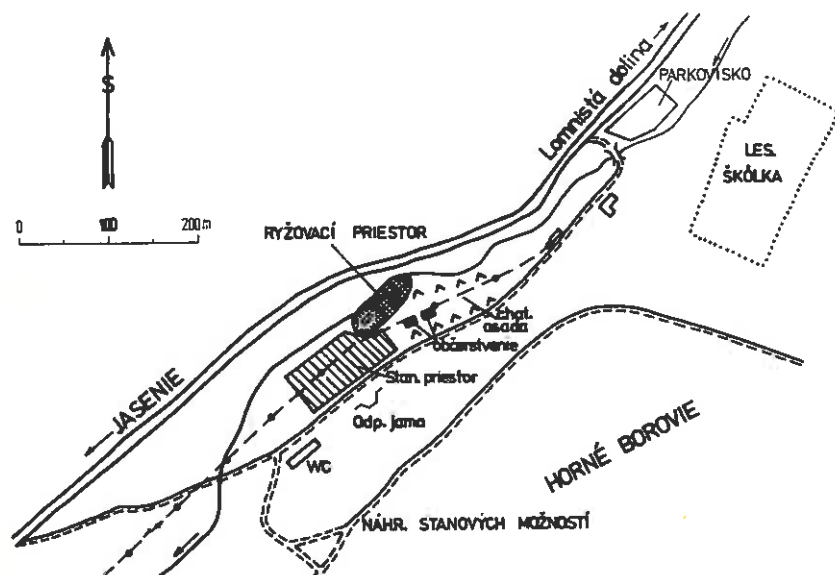
Alica Urbanová

Juniori - geologické odbory

Ondrej Jäger

Juniori - ostatné odbory

Ján Bačovčin

POZNÁMKY

MOTTO

„... Čupol si, chytil panvu a obracal rýchlymi pohybmi zrnká piesku na dne znovu a znovu. Za námahu ho odmenila druhá maličká bodka zlata. Spracovával ten čierny piesok, po malých čiastočkách ho splachoval na okraj panvy. Každú tú malú časť dôkladne preskúmal, prezeral každé jednotlivé zrno, skár než ho nechal skĺznuť cez okraj a otekať do vody. Zlatá bodka, nie je väčšia ako hrot špendlíka, objavila sa na okraji a on stláčal vodu tak, až sa bodka vrátila na dno panvy. Takým spôsobom odhalil ešte ďalšiu bodku a potom ešte jednu. Nesmierne sa o ne staral. Ako pastier zháňal svoje stádočko zlatých bodiek, aby sa ani jedna nestratila. Napokon v panve nič nezostalo, len to stádočko zlata.

Jack London

Kaňon samé zlato

